

Охлопкова Вера Афанасьевна учитель-логопед
МАДОУ Майинский ЦРР-детский сад «Кэнчээри»
Майя/Мегино-Кангаласский улус; «ЛОГО-ооньуурдар»

Киһи бэйэтэ онорбут ооньуураолус интэриэһинэй, кэрэхсэбиллээх уонна иитэр –үөрэтэр кыаҕа киэн. Оҕо толкуйдуур, өйүгэр инэринэр, айар дьобура, сангарар саната сайдар, атын оҕолору кытта кэпсэтэр кыахтанар, Илии сылааһа инмит ооньууртан оҕо дуоһуйууну ылар,тулалыыр эйгэни кытта алтыһар буолар, оҕону кытта бииргэ ооньоон үөрдүөххэ сөп. Доруобуйаларыгар хааччахтаах, тылларыгар мөлтөх оҕолору кытта дьарыктанарга дьүһүннээх саптартан баайан «Лого-ооньуурдары»онордум.

Дьэрэкээн дьүһүннээх араас ооньуурдар, куукулалар оҕо болҕомтотун тардаллар, тутарга – хабарга сымнаҕас, оҕо илиитигэр размердара сөптөөх, 2-7 саастаах оҕолор ооньууларыгар сөптөөх.Оҕо сааһынан ооньуурдары талан ханнык баҕарар ооньууну тэрийиэххэ сөп.

Ооньуур пааспара

1. “Тылчаан ооньуурдара”

Туттуллубут матырыйаал: баайы саптан баайыллыбыт куукулалар; эрчиллии онорор Күн – куукула; тыла хамсыыр, илиигэ кэтиллэр ыт оҕото Доҕор; тылчаан эрчиллиилэрин ооньуурдарын арааһа.

Быһаары:Остуоруйа ооньуурдарынан (куукулаларынан) тылчаан эрчиллиилэрин онотторуу, үөрэтии, көрдөрүү.

Анала:

- аях, тыл, уос былчыннарын сайыннары.

2. “Балыктар”

Тутгуллубут матырыйаал: 10 устуука магниттаах балык, 2 устуука магниттаах күөгү, 2 устуука биэдэрэ, баайы саптан баайыллыбыт күөл,

Анала:

- Б дорѳоону чингэтии (нууччалыыга Р дорѳоону чингэтии);
- Б-П дорѳоону арааран истэргэ үөрэтии (нууччалыыга Р-Л дорѳоону араарыы);
- Тарбах былчыннарын эрчийи;
- Өгнөрү чингэтии.

3. «Мин дьизэ кэргэним – куукулалар»

Туттуллубут матырыйаал: баайы саптан баайыллыбыт дьизэ кэргэн куукулалар - эбээ, эһээ, ийэ, аҕа, эдьий, балыс, убай, быраат.

Анала:

- Ситимнээх саганьсайыннары;
- Ойуулаан - дьүһүннээн кэпсиир дьобуру сайыннары;
- Туттар тыл саппааһын байыты;
- Диалогунан кэпсэтиини көбүлээһин;
- Бэйэ – бэйэни кытта бодоруһа үөрэни.

4. “Конструктор”

Туттуллубут матырийаал: 10 уһун кэринг, 10 кылгас кэринг, улахан көбүөр (10 тимэхтээх), кыра көбүөр (10 тимэхтээх).

Анала:

- Тарбах былчыннарын эрчийи;
- Сангарар дьобуру сайыннары;
- Ахсаанычинэтии;
- Өгнөрү чинэтии, хатылааһын;
- Дорбооннору, сүһүөхтэри чинэтии;
- Оҕо онорор, толкуйдуур дьобура сайдар.

«LOGO - оонньуурдарынан» араас оонньуулары тэрийиэххэ сөп.

Сыала-соруга:

- тыл, аях былчыннарын артикуляционной эрчиллиилэр нөҥүө сайыннарыы;
- тарбах былчыннарын эрчийи;
- болҕойон истэр дьобуру сайыннарыы;
- тылын саппааһын байытыы;
- болҕомтолоох буолууну, өйгө тутар дьобуру сайыннарыы;
- Тулалыыр эйгэни кытта алтыһыны, ойуулаан – дьүһүннээн кэпсиирин үөрэтии.

1. Оонньуу “Тылчаан”

Аях былчыннарын эрчийэр оонньуурдар

Быһаарыы: Дорҕооннору туруорарга остуоруйанан эрчиллиилэри онотторуу. Остуоруйаны артикуляционной эрчиллиилэри оҕолор үчүгэйдик сатаабыттарын кэннэ онотторор тоҕоостоох.

Мөһөөччүктэн оонньуурдары ылан эрчиллиини оноруу. (мөһөөччүккэ туруорар дорҕоон оонньуурдарын угабыт).

Чааскыга кистэммит оонньууру мээчигинэн табан баран дорҕоон эрчиллиитин оноруу.

2. Оонньуу «Балыксыт»

Быһаарыы: Күөлгэ 10 балык уста сылдыбыт 5 от күөх, 5 халлаан күөх (балык магниттаах). Балыгы магниттаах күөгүнэн хабыахтаах уонна балык курдук дьүһүннээх биэдэрэбэ угуохтаах.

3. Оонньуу «Мин дьизэ кэргэним»

Дьизэ кэргэн куукулалара эбээ, эһээ, ийэ,эаҕа, эдьий, балыс, убай, быраат

Быһаарыы:

Дьиз кэргэн туһунан өйдөбүлү ингэри, ситимнээхтик кэпсииллэрин ситиһии. Дьиз кэргэн иһигэр баар чугас дьонун аатын билии, өйдөтүү, үөрэтии. Төрөспүттэринэн, бииргэ төрөөбүттэринэн киэн туттуу.

О5о5о манньк ыйытыктары биэриэххэ сөп:

- Эн кимниин олоробунуй?
- Дьиз-кэргэннигигэр сааһынан саамай улахан кимий?
- Саамай сааһынан кыра кимий?
- Ийэбэр эн ким буолабыный?
- Эбээбэр ким буолабыный?
- Дьиз-кэргэннин таптыыгын дуо?
- Дьиз-кэргэнин тугунан дьарыктаналлары?
- Төрөспүттэрин ханна тугу үлэлииллэрий?
Ким туһунан этэбиний
- Амарах сүрэхтээх, аҕам саастаах, олус эйэбэс, аламабай, аһыныгас, ийэттэн ураты биһигини ким өссө таптыырый, бэрэски буһарар, алаады астыыр – эбээ;
- Илиитэ чэрдээх, манан бытыктаах, манан баттахтаах, эйэбэс, сайаҕас, күүстээх, өйдөөх – эһээ;
- Күн күбэй, тапталлаах, кыһамныылаах, нарын, сымнаҕас, эйэбэс, аһынар, бүөбөйдиир, ас астыыр, танас сууйар, оҕо көрөр, иистэнэр – ийэ;
- Ким ыарахан үлэни толорор, эйэбэс, элэккэй, хорсун-хоодуот, сатабыллаах, күүстээх, өйдөөх-аҕа;
- Улахан, күүстээх, спортсмен - убай
- Кыраһыабай, хара харахтаах, уһун суһуохтаах, өйдөөх – эдьий;
- Кыра, мэник – тэник, атаах - быраат;
- Кып кыра, атаах – балтым.

4. “Конструктор”

Быһаары: Дьэрэкээн дьүһүннээх сымнаҕас оҕо толкуйдаан араастаан онорон айан таһаарар оонньуура.

Оонньуулар: “көр, өйдөө, хатылаа”, “Саспыты бул” (өгнөргө саспыт тыллары сүһүөхтэринэн булуу), “Кирилиэс” (кыра кирилиэһи төттөрү онор), “Уһун – кылгас”, “Фигураны онор” (улахан дьэни онор, ол иһигэр кыра дьэни), “Өгнөрүнэн араар”, «Ахсаанынан тэннээ»

Бу курдук эбээлэр, ийэлэр оболоругар оонньуурдары баайан оболорун кытта оонньуу нэнуэ - обону сайыннарыахха, бириэмэни туьалаахтык атаарыахха сээ.